

Το άρθρο 559 αριθ. 19 ΚΠολΔικ

1. Κατά την διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔικ, αναίρεση επιτρέπεται εάν η προσβαλλόμενη τελεσίδικη απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως εάν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης.

2. Ο προκείμενος αναιρετικός λόγος : **(α)** Αναφέρεται συνήθως ως εκ «πλαγίου παράβαση» κανόνα ουσιαστικού δικαίου ή «έλλειψη νόμιμης βάσης» της απόφασης¹, **(β)** στηρίζεται δογματικώς στην συνταγματική επιταγή πως «κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικώς και εμπεριστωμένως αιτιολογημένη (άρθρο 93 § 3 του Συντάγματος)², **(γ)** σημαίνει ότι η δικαστική διάγνωση της κρινόμενης έννομης σχέσης πρέπει να είναι το αναγκαίο λογικό συμπέρασμα των προτάσεων από τις οποίες αντλείται³ και **(δ)** ιδρύεται όταν υπάρχουν ελλείψεις στην οντολογική κρίση του δικαστηρίου επί της δεύτερης (της ελάσσονος) προτάσεως του δικανικού συλλογισμού⁴, δηλαδή στις παραδοχές του δικαστηρίου επί της ουσίας της διαφοράς, οι οποίες (ελλείψεις) καθιστούν αδύνατο τον αναιρετικό έλεγχο περί του εάν είναι ή όχι

¹ Βλ. άρθρο 809 της Πολιτικής Δικονομίας. Βλ. επίσης **Βασιλείου/Γιδόπουλο**, Περί του ενδίκου μέσου της αναίρεσεως, έκδ. 2^η, § 30 Π. υποσημ. αριθ. 5 σελ. 198. **Μητσόπουλο**, Η διάκρισις πραγματικού και νομικού ζητήματος εν τη αναιρετική διαδικασία, ΝοΒ 15 σελ. 980. **Ζήση**, Η εκ πλαγίου παράβαση δικονομικών διατάξεων, ΝΔικ 11, σελ. 150. **Σινανιώτη**, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔικ, έκδ. 1996, § 28 (1) σελ. 204. **Μπέη**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 559 αριθ. 19, § 1 σελ. 2248.

² **Αραβαντινός**, Η δικαστική συλλογιστική και αι διατάξεις ΠολΔικ 804 αριθ. 17 και 19, στον τιμομ ΑΠ σελ. 227 και 228. **Ψωμάς**, Δ. 3 σελ. 558. ΑΠ 339/2003 Ελλ-Δνη 2004,427. ΑΠ 1315/1993 Ελλ-Δνη 1994,1593.

³ **Αραβαντινός**, ανωτ. **Ψωμάς**, Δ. 3 σελ. 558.

⁴ ΑΠ 48/2000 Ελλ-Δνη 2000,48. ΑΠ 542/2000 Ελλ-Δνη 2000,1580.

- Για την στοιχειοθέτηση του προκειμένου αναιρετικού λόγου, είναι απαραίτητο το δικαστήριο της ουσίας να εισέλθει στην έρευνα της ουσίας της υπόθεσης και να διατυπώσει αποδεικτικό πόρισμα (ΟλομΑΠ 44/1990. ΑΠ 159/2004 Ελλ-Δνη 2004,1605. ΑΠ 451/1996 Ελλ-Δνη 38,56).

νομικώς ορθή η υπαγωγή των αποδειχθέντων πραγματικών περιστατικών στον εφαρμοσθέντα κανόνα δικαίου⁵⁻⁶.

3. Συγκεκριμένως, οι ελλείψεις αυτές υπάρχουν όταν **(α)** στην ελάχισσα πρόταση του δικανικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ως αποδειχθέντα, (οπότε λέγομε ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πάσχει από έλλειψη αιτιολογίας) ή όταν **(β)** τα εκτιθέμενα στην ελάχισσα πρόταση πραγματικά περιστατικά δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πραγματικού του (εφαρμοσθέντος) κανόνα δικαίου που απαιτούνται για την επέλευση της απαγγελθείσας έννομης συνέπειας ή την άρνησή της, (οπότε λέγομε ότι η απόφαση έχει ανεπαρκή αιτιολογία⁷) ή **(γ)** τα πραγματικά περιστατικά τα οποία το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ως αποδειχθέντα και παραθέτει στην ελάχισσα πρόταση του ως άνω συλλογισμού, αντιφάσκουν μεταξύ

⁵ **Μητσόπουλος**, ανωτ., σελ. 951. **Φαλτσιή**, Η έλλειψις νομίμου βάσεως ως λόγος αναιρέσεως, Δ. 3 § I σελ. 564. **Παπαδόπουλος**, Η αναιρετική διαδικασία κατά τον ΚΠολΔικ, έκδ. 1997, § 325 σελ. 533-534. Από την σχετική νομολογία του Ακυρωτικού, βλ. σχετικώς και όλως ενδεικτικώς, τις : ΟλομΑΠ 30/1997 Ελλ-Δνη 1997, 1522. ΟλομΑΠ 28/1997 Ελλ-Δνη 1997, 1519. ΑΠ 523/1995 ΝοΒ 1997,966. ΑΠ 413/1993 Ελλ-Δνη 1995,326. ΑΠ 1085/1997 Ελλ-Δνη 1997,1049. ΑΠ 1534/1995 Ελλ-Δνη 1997,1536.

⁶ Για να διαπιστωθεί εάν τα γενόμενα από το δικαστήριο της ουσίας δεκτά πραγματικά περιστατικά καθιστούν ή όχι αδύνατο τον αναιρετικό έλεγχο, θα πρέπει να γίνει σύγκριση, αφενός των πραγματικών περιστατικών που δέχθηκε η τελευταία αυτή απόφαση ως αποδειχθέντα, με τα πραγματικά περιστατικά της εφαρμοσθείσας διάταξης (ουσιαστικού) νόμου. Εάν τα πρώτα υπολείπονται από τα δεύτερα, τότε υφίσταται έλλειψη πληρότητας στο αιτιολογικό της ελεγχόμενης ακυρωτικώς απόφασης (**Παπαδόπουλος**, ανωτ., § 325 σελ. 534).

⁷ Ουσιώδες στοιχείο του εξεταζομένου αναιρετικού λόγου είναι η έκθεση στην ελεγχόμενη απόφαση των περιστατικών, θετικών ή αρνητικών, που είναι στοιχεία της ελάχισσας πρότασης του δικανικού συλλογισμού (ΑΠ 910/1991). Τα πραγματικά περιστατικά πρέπει να εκτίθενται στην απόφαση κατά τρόπο σαφή και χωρίς αντιφάσεις (ΟλομΑΠ 24/1992. ΑΠ 178/2004 Ελλ-Δνη 45,1685. ΑΠ 1353/2001 Ελλ-Δνη 2003,711. ΑΠ 206/2001 Ελλ-Δνη 2001,1548. ΑΠ 466/1999 Ελλ-Δνη 2000, 49).

τους, (οπότε λέγομε ότι η απόφαση εμφανίζει αντιφατικές αιτιολογίες)⁸. Δηλαδή, μέσω του προκειμένου αναιρετικού λόγου αλλά και εκείνου του αριθ. 1 του άρθρου 559 ΚΠολΔικ, ελέγχεται η ορθότητα της υπαγωγής των πραγματικών περιστατικών από το δικαστήριο της ουσίας, στον α΄ ή τον β΄ κανόνα δικαίου, τον οποίο εφάρμοσε το εν λόγω δικαστήριο⁹⁻¹⁰.

3. Εξάλλου, όσον αφορά την ανεπάρκεια της αιτιολογίας, διδάχθηκε¹¹ ότι ανεπαρκής είναι η αιτιολογία, όχι μόνον ποσοτικώς αλλά και ποιοτικώς.

⁸ **Φαλτοή**, ανωτ., § II 4 σελ. 572-575. ΟλομΑΠ 1/1999 Ελλ-Δνη 1999,270. ΑΠ 562/1999 Ελλ-Δνη 2000,54

⁹ ΑΠ 339/2003 Ελλ-Δνη 45,427. ΑΠ 45/1997 Ελλ-Δνη 1997,1570.

¹⁰ Η διαφορά μεταξύ του προκειμένου αναιρετικού λόγου από εκείνον εκ του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔικ (για ψευδή ερμηνεία ή λανθασμένη εφαρμογή κανόνα ουσιαστικού δικαίου), έγκειται στις εξής θεμελιώδεις παραδοχές για την εννοιολογική οριοθέτηση καθενός από αυτούς : Η έλλειψη νομίμου βάσεως ουδεμία σχέση έχει με την πρώτη μορφή της παραβίασεως του κανόνα δικαίου δηλαδή με την ψευδή ερμηνεία του εφαρμοσθέντος κανόνα δικαίου. Διότι, η κρίση του ακυρωτικού δικαστηρίου περί του εάν το δικαστήριο της ουσίας προσέδωσε ή όχι την προσήκουσα έννοια στον κανόνα ουσιαστικού δικαίου που εφάρμοσε, αφορά μόνον την μείζονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού΄ ενώ, αντιθέτως, η έλλειψη νόμιμης βάσης αφορά την ελάσσονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού. Περαιτέρω, η έλλειψη νόμιμης βάσης έχει συγγένεια με την δεύτερη μορφή της παραβίασεως του κανόνα δικαίου και συγκεκριμένως με την εσφαλμένη εφαρμογή του κανόνα δικαίου (**Μητσόπουλος**, ανωτ., σελ. 950. **Φαλτοή**, ανωτ., § II 2 υποσημ. αριθ. 33 σελ. 569). Στην τελευταία όμως περίπτωση, από τα παρατιθέμενα στην ελάσσονα πρόταση της απόφασης του δικαστηρίου της ουσίας πραγματικά περιστατικά, είναι βέβαιο πως ο κανόνας δικαίου εφαρμόσθηκε λανθασμένως. Αντιθέτως, επί ελλείψεως νομίμου βάσεως, το Ακυρωτικό δικαστήριο δεν δύναται να ελέγξει εάν ο νόμος εφαρμόσθηκε σωστά ή όχι, είτε επειδή ελλείπουν παντελώς οι αιτιολογίες στο κείμενο της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είτε επειδή εκτίθενται σε αυτήν ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες (**Φαλτοή**, αμέσως ανωτ. **Σινανιώτης**, ανωτ., σελ. 205. **Ζήσης**, Μελέται τ. I σελ. 146. **Μητσόπουλος**, Η διάκρισις πραγματικού και νομικού ζητήματος εν τη αναιρετική διαδικασία, έκδ. 1967, § IV β΄ σελ. 25. **Μπέης**, ανωτ. § 4γ΄ σελ. 2255-2256.).

¹¹ Βλ. **Σούρλα**, Η αναίρεσις εν τη πολιτική δίκη μετά το ν. 3810/1957, έκδ. 1959, σελ. 120.

Συγκεκριμένως, **ποσοτική ανεπάρκεια** υφίσταται όταν στην απόφαση δεν αναφέρονται με πληρότητα τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν την προϋπόθεση εφαρμογής του κανόνα δικαίου που εφάρμοσε η προσβαλλόμενη ακυρωτικώς απόφαση. Ενώ **ποιοτική ανεπάρκεια** υπάρχει, εάν η αιτιολογία επικαλείται απλώς τους όρους του νόμου, χωρίς και να αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν κατά το νόμο την εφαρμογή του¹².

4. Ο όρος «ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης», (εννοιολογικώς ταυτόσημος με τον όρο «πράγμα» του άρθρου 559 αριθ. 8 ΚΠολΔικ), σημαίνει τον αυτοτελή πραγματικό ισχυρισμό των διαδίκων, ο οποίος συγκροτείται από πραγματικά και νομικά στοιχεία και τείνει στην θεμελίωση αξιώσεως που ασκείται με αγωγή, ανταγωγή, ένσταση, αντένσταση κ.ο.κ.¹³.

5. Τέλος, για το παραδεκτό του προκειμένου αναιρετικού λόγου, δεν απαιτείται να έχει προηγουμένως προταθεί ο σχετικός ισχυρισμός στο δικαστήριο της ουσίας, κατ' άρθρο 562 § 2 ΚΠολΔικ, ακριβώς διότι το σφάλμα της αποφάσεως που τον στηρίζει προκύπτει από το κείμενο αυτής ταύτης της προσβαλλόμενης απόφασης¹⁴.

¹² **Φαλτοή**, ανωτ., § Π 4 σελ. 574. Μπέης, ανωτ., § σελ. 2251 επ. **Παπαδόπουλος**, ανωτ., § 328 σελ. 537.

¹³ **Σινανιώτης**, ανωτ., § 7 σελ. 215. ΑΠ 206/2001 Ελλ-Δνη 2001,1548. ΑΠ 1486/1997 Ελλ-Δνη 1999,48. ΑΠ 372/1999 Ελλ-Δνη 1999,1708. ΑΠ 1486/1997 Ελλ-Δνη 1999,48. ΑΠ 372/1999 Ελλ-Δνη 1999,1708.

- Για την έννοια του πράγματος κατ' άρθρο 559 αριθ. 8 ΚΠολΔικ, βλ. ΑΠ 1670/2001 Ελλ-Δνη 2004,91. ΑΠ 1373/1997 Ελλ-Δνη 1999,68. ΑΠ 1390/1998 Ελλ-Δνη 1999,293. ΑΠ 26/1999 Ελλ-Δνη 1999,579. ΑΠ 520/1995 Ελλ-Δνη 1996,1074.
- Για την έννοια του πράγματος κατ' άρθρο 559 αριθ. 10 ΚΠολΔικ, βλ. ΑΠ 1202/2000 Ελλ-Δνη 43,101.

¹⁴ **Παπαδόπουλος**, ανωτ., § 1 σελ. 532. ΟλομΑΠ 15/2000 Ελλ-Δνη 2000,955.